

UPATI JE

da okrogla miza »Ekologija–energija–varčevanje«, ki je bila v okviru sedmega festivalskega dne 27. marca v novih objektih Preloge, ne bo pomenila le enega prispevka več k tako imenovanemu osveščanju ljudi, ampak bo spodbudila k resnejšemu razmišljanju o spreminjanju energetskega načrtov in s tem k odpiranju pravih perspektiv za našo dolino in celo za republiko. Lahko bi rekel, da je bila miza kar nekakšen posnetek lanske javne tribune o varstvu okolja, toda posnetek, ki je imel pomemben presežek. Ta se je kazal v obliki čustveno nabitih razprav, ki so se grupirale okoli znanih variant energetskega razvoja: trde in mehke. Čustveni naboj lahko pripišem najmanj trem dejstvom: prvo je nedvomno to, da v enem letu nismo kaj prida naredili za varstvo okolja, drugo so nameravane energetske investicije v Dolini, tretje pa napovedana problemska konferenca republiške SZDL, ki bo gotovo svojevrsten klic k uporabi razuma. Polarizacija za okroglo mizo pa je pokazala še nekaj: da v občini (še) nimamo enotnega pogleda na bodoči razvoj (razkroj?) Doline, da v tem trenutku Sloveniji še nismo sposobni trdo reči: takole smo se odločili! Ali kot je dejal dr. Peter Novak: »Pri besedah smo vsi 'za', ko je treba nekaj narediti, se začne pa vse lomiti«. Okrogle mize sicer ne morejo prispevati obvezujočih sklepov, vsekakor pa lahko odpirajo dileme in iščejo nove rešitve. Menim, da je v petek bilo tako. Slišali smo lahko, da pripravljanje tehnične dokumentacije za TEŠ V še ne pomeni, da bodo objekt res gradili; da je to najmanj odvisno od TEŠ; da je emisija SO₂ iz šoštanske elektrarne dvakrat večja, kot smo doslej mislili; da kompleksne naprave za odžvepljevanje dimnih plinov v naslednjih treh letih še ne moremo postaviti; da se v TEŠ ogrevajo za aditivno metodo, ki naj bi zmanjšala emisije le za 40 %.

Toda slišali smo tudi, da se obnašamo kot pokorni sluge razvitega sveta in da je Slovenija umazana tako, kot bi

nas bilo 8 milijonov; da se lahko Slovenija zaradi SO₂, propadanja gozdov in erozije tal spremeni v kraško pokrajino; da smo v SRS že dosegli prag, ko kakovost življenja ni več odvisna od količine porabljene energije; da ni toliko pomembno varčevanje energije kot nove tehnologije, ki je porabijo manj; da v SRS porabimo več energije na prebivalca kot Zahodna Evropa, družbeni proizvod pa je trikrat manjši; da obstajajo resna neskladja med stanjem, trenutnim razvojem in cilji razvoja, zapisanimi v družbenem planu SRS; da obstajajo računski dokazi za možnost ničelne rasti porabe primarne energije, da pa se tega bojijo predvsem tehniki, inženirji in direktorji v tovarnah, ker bi to od njih zahtevalo več znanja in naporov.

Slišali smo tudi mnenje, da smo bili stoletja pod tujimi okupatorji, pa nam ni nihče naredil toliko škode, kot smo si jo sami, da imamo v deželi agresorja, ki uničuje gozdove in življenje. Bila so tudi vprašanja: kdo je tisti, ki v našem imenu gradi takšno industrijo, komu so za okroglo mizo izrečene besede pravzaprav namenjene, kakšno bo to boljše življenje, ki nam ga slikajo razvojni in energetske plani ob bolnih ljudeh, umrlih dojenčkih...?

Zapisano je seveda le (morda ponesrečen) izbor nekaterih misli, izjav in pogledov, izrečenih za okroglo mizo; vsekakor pa sem prepričan, da nisem zapisal ničesar, kar bi ne bilo izrečeno. Tega pa ne morem trditi za poročilo v Delu (28. marca 1987), ki med drugim trdi tudi tole: »Uso-da Šaleške doline, ki ji grozi velika ekološka katastrofa, se ne da preprosto rešiti s tem, da bi zaprli velenjski rudnik in šoštanjsko elektrarno, kot so to nekateri zagre-to zagovarjali na okrogli mizi... kam bi potem z armado brezposelnih, kako bi bilo z industrijo, ki je življenjsko vezana na razvoj energetike v tej dolini, in končno, kdo bi se bil zaradi tega pripravljen odpovedati življenjski ravni, ki jo je v teh občinah omogočilo dolgoletno rudarjenje in pridobivanje elektrike, so se spraševali treznejši«.

Ob strani puščam dvomljivo presojo dopisnika Dela o tem, kdo je trezen in kdo pijan, ob strani puščam tudi demagoško govoričenje o življenjski ravni in armadi brezposelnih in trdim le to, da nihče za okroglo mizo ni ome-njal, kaj šele zagreto zagovarjal teze o umnosti zapiranja elektrarne in rudnika. To je, mimogrede povedano, trdil nekdo drug ob neki drugi priliki iz neke druge občine in o tem bom še pisal. Povsem res pa je, da je večina tam prisotnih nasprotovala gradnji novega bloka TEŠ ter novemu in še hujšemu onesnaževanju okolja. Prav tako je iz mezinca izsesan sklep Delovega dopisnika, da bo »energetski razvoj doline (pa bo) seveda odvisen od energetskega razvoja Slovenije...«. Prav nasprotno! Pogovor je jasno pokazal, da je edina rešitev v tem, da energetske (in naravne) možnosti Doline (in vseh ostalih dolin) začnejo določati energetske potrebe in apetite slovenske industrije. Samovoljni sklepi in trditve so pač še en dokaz več, da bo borba za ekološko svetlejši jutri naporna pa tudi polna nizkih udarcev in podtikanj. Ostala bo skrivnost, zakaj je bila neopažena naprimer tale izjava enega od prisotnih: »Nekoč je bila rudarska uniforma svetinja, danes pa ljudje v rudarjih vidijo pogrebce!«

Toda bodimo optimisti! Končal bom zato po spominu s sklepnimi besedami, ki jih je na pogovoru izrekel dr. Peter Novak: »Izjemno plodna in čudovita je bila današnja razprava! Problemska konferenca 'Ekologija, energija, varčevanje' se pripravlja drugače kot podobne konference doslej. Pomeniti mora tudi prelom v načinu pogovarjanja z ljudmi. Vaš delegat mora priti na konferenco dobro pripravljen in mora odločno povedati, kaj ste in česa niste pripravljeni sprejeti v Šaleški dolini. Razvoja sicer ni mogoče zlomiti, toda nekaj je treba hitro narediti. Na nikogar več od zunaj se ni mogoče zanašati. Za stanje, v kakršnem smo, pa je odgovorna tehnična inteligenca (zaradi pomanjkanja morale), ekonomija pa tudi politika, ki je poslušala prišepetavanja obeh. V bodoče mora delati vsakdo tisto, kar zna, toda za to bo potrebno odgovarjati!«